

2018-06-19

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se

DS 2018:17 Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

Bankföreningen avstår från att yttra sig om utredningens förslag.

I sammanhanget vill dock Bankföreningen påpeka vikten av att en person som får ett nytt personnummer också skaffar sig nya identitetshandlingar med det nya personnumret. Det nya personnumret kommer att framgå av SPAR; om personen identifierar sig med en identitetshandling där det tidigare personnumret framgår, är det troligt att det uppstår oklarheter kring identifieringen och personen riskerar att nekas att få utföra finansiella tjänster till dess att hen kan presentera en ny identitetshandling. För att banken ska kunna utfärda ett nytt BankID krävs svenskt personnummer, matchande uppgifter i Spar och matchande giltig svensk identitetshandling.

För både kundens och bankens säkerhet är det viktigt att banken kan koppla samman det gamla personnumret med det nya personnumret. Att ändra det kön som framgår av folkbokföringen får inte skapa ytterligare oklarheter kring identitet och identifiering i Sverige. Bankföreningen vill i detta sammanhang uppmärksamma departementet på SOU 2017:92, avsnitt 11.5, sid 419 – 426, se bilaga.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Sara Ekstrand

Bilaga: SOU 2017:92, sid 419-426

11.5 Administrativ hantering för vissa övriga aktörer

En sak som är riktigt dåligt nu, är enorma problem med datoriserade system hos bank, försäkringsbolag, företag och organisationer. Jag har många problem med sådant, pga. byte av personnummer. Som tur är, är det ju något som löser sig med tiden, men vardagslivet under några månader blir ju ansträngt (berättelse 12). Merparten av de administrativa problemen som kommit utredningen tillkänna sker i kontakten med privata aktörer. När en kund ingår ett avtal med ett företag innebär det oftast att kunden måste styrka sin identitet i någon form. Det står företaget fritt att upprätta egna rutiner kring vad som kan godkännas som identifikation. I de flesta fall är personnumret det vanligaste, enklaste och mest säkra alternativet att säkerställa en persons identitet. Privata aktörer har inte samma möjlighet att hämta uppgifter via folkbokföringsregistret som myndigheter har och de som har det har oftast begränsad tillgång till uppgifter. En stor del av folkbokföringens syfte är snabb identifikation för myndigheter men också att hjälpa myndigheter att fatta beslut. Många större företag hämtar uppgifter från folkbokföringen regelbundet, men eftersom det inte finns uppgifter om vilka företag som gör det behöver personer med ändrad könstillhörighet själva ta reda på detta. Mindre företag väljer ibland att inte hämta uppgifter från folkbokföringen, även om möjligheten finns även för dem. Sannolikt är det en kostnadsfråga när företag väljer att avstå. Enskilda uppfattar att det är svårt att hitta information om hur de ska gå tillväga och vilka villkor som gäller när de vill ändra personnummer hos olika företag och i avtal. Administrativa problem uppstår ofta för att privata aktörer inte alltid har tillgång till information som styrker ändringen av personnummer eller att de saknar rutiner för att genomföra en ändring. I vissa fall handlar svårigheterna om en ovilja hos företag att gå sin kund tillmötes. En person har berättat för utredningen att den blivit ombedd att byta bank i stället för att försöka ändra personuppgifter i sitt nuvarande bankkonto. Det förekommer alltså att anställda i privata företag hellre väljer att förlora en kund än att hitta en lösning på problemet. När det gäller enskilda som bedriver näringsverksamhet genom enskild firma och som ändrat personnummer så måste de, enligt vad utredningen erfarit, betala en avgift för att skriva över bolaget på sig själva, i sitt nya personnummer.

11.5.1 Bankväsendet

När jag bytte personnummer var det mycket strul, t.ex. på banken. Jag var på tre personliga möten där innan det blev rätt. Ganska tröttsamt kan jag säga. Cirka två år efteråt var jag där i ett helt annat ärende och då visade det sig att mitt gamla personnummer låg kvar, med koppling till mitt nya, även om mitt gamla är sekretessbelagt. Va fan?! Så jag fick komma ut igen (och igen och igen) för det uppstod massa frågor kring det där (berättelse 78).

Utredningen har fått in många berättelser från personer som på olika sätt haft problem med sin bank efter ändring av juridiskt kön. En del uppger att de har mötts av en stor okunskap och att de många gånger bollas mellan olika handläggare. Många har också uppgett att en ändring av alla personuppgifter i kundregistret tar väldigt lång tid och att det i praktiken innebär att personens tillgångar är frysta under tiden. Ett annat problem som nämnts är att personer har fått sälja värdepapper till sig själva i sitt nya personnummer och därmed betala skatt på det.

Jag fick mitt nya personnummer i början av 2016. När jag gick till banken så var jag tvungen att öppna ett nytt konto, då det inte gick att byta de fyra sista siffrorna på mitt dåvarande bankkonto. Det stora problemet med det, förutom att jag inte hade tillgång till mina pengar en period, var att jag hade fonder. Jag var tvungen att sälja mina fonder på kontot med mitt gamla personnummer och köpa in dem igen på det nya. Det som blir problematiskt är att jag måste nu betala vinstskatt för det jag sålde, trots att jag inte tog ut någon vinst av det. Detta var en nödvändighet om jag skulle behålla fonderna. Jag är inte så insatt i banksystem, så om det fanns en bättre idé för att inte det här skulle hända så visste jag inte om det, men jag fick inte heller någon information om det.

Utredningen har fått hjälp av Svenska Bankföreningen att skicka ut några frågor till föreningens medlemmar. Frågorna utgick från den information som kommit från personliga berättelser till utredningen. Nedan redovisas vad som framkommit i svaren. På frågan om hur ett nytt personnummer hanteras generellt svarar många banker att de gör ändringar i befintlig kundbild i systemet. Vissa gör en ny kundbild för det nya personnumret men sparar kundbilden för det gamla om kunden vill ha information som ligger sparad under det tidigare personnumret. De flesta banker uppger att kontonummer förblir desamma och då behöver man inte ändra i till exempel löneutbetalningar eller andra förbindelser som är kopplade till kontot. En bank uppger att man dock ibland rekommenderar kunden att avsluta och skapa nytt kontonummer då det går något snabbare. Kunden får alltid nytt kort då det inte kan flyttas mellan två personnummer. För autogiro som är kopplat till personnumret makuleras befintliga autogiro-medgivanden vid ändring av personnummer.

Kunden måste själv teckna nya medgivanden med betalningsmottagarna vid personnummerändringen. Utredningen frågade också om tidsåtgången hos banken för att vidta relevanta åtgärder efter att en kund ändrat personnummer. Detta eftersom några uppgett att de varit utan bankkonto under väldigt lång tid. Några banker har svarat att när de fått in ett personbevis från kunden där det nya och gamla personnumret framgår så lägger de upp nytt konto och skickar ut nytt kreditkort. Många banker menar att postgången påverkar hur lång tid det tar men processen tar cirka 1–10 bankdagar, oftast mindre beroende på bank. En tidsfaktor är också om kontroll av uppgifterna ska göras hos Skatteverket vilket hos vissa banker sker varje vecka men inte varje dag. Det förekommer att en bank endast kan

flytta konton i systemet en gång i veckan och däremellan ligger kontot kvar på det gamla personnumret. Något som kan ligga till grund för upplevelsen att tillgångarna är frysta. Ny internetbank kan förberedas på det nya kundnumret och finnas tillgängligt när kontot flyttas. Vidare har en bank påpekat att i deras fall är koddosan till internetbanken kopplad till BankID och att kunden, innan ny BankID och dosa är på plats, inte har tillgång till sin internetbank. Ett annat problem som delgetts utredningen är att personer som ändrat juridisk könstillhörighet inte har tillgång till historiken på bankkontot eftersom den har raderats i samband med att de har fått ett nytt bankkonto. Svaren från bankerna visar att det förekommer två varianter av hantering beroende på bank:

- Historiken följer med mellan två personnummer, oftast genom att den läggs in manuellt av handläggare.
- Historiken syns inte men finns sparad på det gamla personnumret och utifall kunden behöver få tillgång till den så kan den tas fram på begäran.

Personer som uppgivit att de fått all historik raderad omfattas möjligen av den andra varianten ovan, det vill säga att historiken finns sparad men de ser den inte. Eller så har de valt att i stället för att flytta med kontot mellan personnumren stänga det och öppna ett nytt varvid uppgifterna om det gamla kontot av naturliga skäl inte finns åtkomliga. I sammanhanget nämns att det finns lagkrav på att viss kundinformation ska sparas fem år efter det att kundförhållandet upphört enligt lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

För att identifiera sig behöver kunden uppvisa dels en giltig idhandling med uppgifter om tidigare namn och personnummer, dels ett personbevis som visar både tidigare och nytt namn och personnummer. BankID kan jämföras med en fysisk id-handling vilket innebär att BankID måste vara kopplat till ett personnummer. Befintligt BankID blir i praktiken oanvändbart i samma stund som personnumret avslutas i systemet. Ett nytt BankID behöver hämtas med det nya personnumret och kan beställas när SPAR uppdaterats med de nya uppgifterna från Skatteverket.

När det gäller krediter går det att flytta mellan personnumren utan att det tas några nya kreditupplysningar eller att kunden ska behöva omförhandla några räntor, bindningstid med mera. Befintliga skuldebrev/kontrakt och säkerhetshandlingar fortsätter alltså att gälla och kunden behöver därför inte skriva under nya handlingar. Kreditregelverket bygger på en bedömning av kredittagaren och den är könsneutral. Värdepapper, fonder och liknande ska kunna flyttas över till det nya personnumret utan att kunden behöver sälja dessa till sig själv enligt svar från bankerna. Samma gäller för pensionssparande hos banken. Banken öppnar ett nytt avtal för individuellt pensionssparande (IPS) i det nya personnumret och flyttar över samtliga innehav. Försäljning behöver inte ske och inga avgifter tas ut. De problem som utredningen fått kännedom om i detta avseende verkar således, baserat på informationen från

Svenska Bankföreningen, bero på bristande kunskap om ovan nämnda förutsättningar eller på bristande interna rutiner.

11.5.2 Kreditupplysning

Kreditupplysningsföretag samlar in uppgifter om enskilda personers ekonomiska och personliga förhållanden samt om företags ekonomiska förhållanden.

Identitetsuppgifter som namn, personnummer och adress hämtas från SPAR. När kreditupplysningsföretagen inhämtar uppgifter gällande ett nytt personnummer från SPAR syns inte kopplingen till det gamla personnumret. Det medför att det blir en helt ny personbild som läggs upp i kreditupplysningsföretagets register.

Det vanligaste bland de stora kreditupplysningsföretagen är dock att de har så kallad bruttoavisering från SPAR. Företag som har en betydande del av Sveriges befolkning i sina register (minst 2,5 miljoner personer) kan efter beslut av Sparnämnden få tillstånd till denna leveransform. Den innebär att de får uppgifter om samtliga personer som förändrats i folkbokföringen/SPAR. Vid bruttoaviseringen erhåller kreditupplysningsföretaget från SPAR två personposter när en person byter juridisk könstillhörighet.

- Dels personposten med det gamla personnumret som då förklaras avregistrerat. Personposten innehåller även hänvisning (hänvisningspersonnummer) till det nya personnumret.
- Dels personposten med det nya personnumret. I SPAR innehåller den nya personposten (nya personnumret) inte någon hänvisning till det gamla personnumret.

Det finns således förutsättningar för de stora kreditupplysningsföretagen att i sina register skapa den nya personposten (nya personnumret) och också knyta samman det med det gamla personnumret eftersom hänvisningen finns via det gamla personnumret. Vissa kreditupplysningsföretag gör precis så, det vill säga skapar en ny personpost och knyter ihop den med den tidigare personpostens uppgifter. Det finns också kreditupplysningsföretag som inte gör så utan i stället betraktar situationen som vore det fråga om två helt skilda personer.

För de kreditupplysningsföretag som inte har bruttoavisering utan vanlig så kallad ändringsavisering krävs att de till SPAR begär uppgifter om såväl det gamla som det nya personnumret. SPAR kommer då att, precis som för bruttoaviseringsfallet, meddela att ett personnummer har blivit avregistrerat ur folkbokföringen och också bifoga hänvisningspersonnumret, det vill säga uppgift om personens nya personnummer. Därmed ges företaget möjlighet att lägga upp det personnumret i sitt register och också knyta ihop uppgifterna för det gamla personnumret med det nya personnumret.

SPAR lämnar inte ut uppgifter om taxerad inkomst och förmögenhet eller skulder. Dessa hämtas av kreditupplysningsföretagen från skatterregistret hos Skatteverket eller Kronofogdemyndigheten och för att dessa uppgifter ska förmedlas korrekt krävs att kreditupplysningsföretaget har hanterat personuppgifterna korrekt, det vill säga skapat en ny personpost som knyter ihop den med den tidigare personpostens uppgifter.

Hanteringen hos kreditupplysningsföretagen är avgörande för att relevanta uppgifter om taxerad inkomst, betalningshistorik och så vidare blir korrekt. Hur företagen hanterar detta kan således få avgörande betydelse för enskilda, till exempel när det gäller ansökan om banklån och köp av bostad.

Personer som utredningen varit i kontakt med har drabbats av att kreditupplysningsföretag har uppgett att de inte har någon taxerad inkomst, betalningshistorik och så vidare. Orsaken tycks bero på hur vissa kreditupplysningsföretag erhåller information från SPAR och hur de hanterar dessa uppgifter. När mindre företag uppdaterar sina uppgifter från SPAR så syns inte kopplingen till det gamla personnumret och i dessa fall behöver den som ändrat könstillhörighet själv uppge det gamla personnumret för att till exempel kreditupplysningen ska ge en rättvisande bild.

Det ska dock tilläggas att det är ovanligt att kreditupplysningsföretag inhämtar information på detta sätt. En mer sannolik orsak till att personer har drabbats av problem är att vissa kreditupplysningsföretag inte skapar en ny personpost, med den tidigare personpostens uppgifter, utan i stället framstår det i deras register som två helt skilda personer.

11.5.3 Försäkringsbolagen

Försäkringsbolagen tycks vara lite mer disparata vad gäller rutiner att hantera nytt personnummer för personer som ändrat juridiskt kön. Utredningen har hämtat in uppgifter från branschorganisationen Svensk Försäkring.

För livförsäkring har en del bolag svarat att de löper på som vanligt. Ett bolag svarar att de får meddelande från InfoTorg, som hämtar sina uppgifter från SPAR, för de kunder som är folkbokförda i Sverige när personnummerändring sker. Ett bolag svarar dock att de inte behåller den befintliga försäkringen utan lägger upp en ny försäkring med ett underlag "från Skatteverket". Det framgick inte i detta fall om det som avsågs var underlag från folkbokföringen eller att personen själv visade upp intyg på personnummerändringen.

Ett bolag svarade beträffande riskbedömning för personer som har ändrat juridisk könstillhörighet att de "inte lägger vikt vid könsbytet i sig". Däremot kan det innebära

att personen har sökt vård som bland annat inneburit hormonbehandling och operationer. Som all annan vård och behandling tittar bolaget på om personen är under behandling, är återställd efter till exempel operationer och att viss tid ska ha gått sedan behandlingen avslutades. Bedömningen kan bli lite olika om det är en livförsäkring, sjukförsäkring eller en premiebefrielse man bedömer.

Vad gäller skadeförsäkring behöver försäkringstagaren kontakta bolaget och meddela nytt namn och personnummer. Inget bolag har uppgivit att försäkringstagaren behöver teckna ny försäkring, eller att det skulle förekomma någon risk för att personen skulle stå oförsäkrad under den tid som ett byte görs. Utredningen har också fått information om att det ur risksynpunkt inte görs något åt en redan befintlig skadeförsäkring, den löper alltså på trots ändrat personnummer.

På frågan om möjliga problem som kan uppkomma i samband med att teckna nya försäkringar svarar ett livförsäkringsbolag att vid en nyteckning så kommer försäkringen att riskbedömas som vanligt och handläggarna kommer att ta hänsyn till hela sjukhistoriken och riskbilden, inklusive ändringen av könstillhörighet. Beslut fattas av riskbedömarna enligt sedvanlig riskbedömningsprocess. Ett bolag svarar att det finns en del bekymmer hos dem som är rent tekniska och beror på att personen får ett nytt personnummer eftersom de har ett gemensamt kundregister med banken. Någon maskinell ändring av nytt personnummer sker inte då detta är en sekretessbelagd uppgift. Banken får en signal om att något har hänt och bankkontoret får då i uppdrag att kontakta kunden. Bankkontoret får sedan lägga upp det nya personnumret i bankens partsregister vilket bolaget använder som kundregister. Bolaget kan inte ändra i deras system utan att ändring sker i bankens kundregister. Någon automatisk ändring sker inte hos bolaget utan detta kräver att försäkringstagaren tar initiativ till ändringen. Bolaget kan inte ändra personnummer på den gamla försäkringen utan administrationen hos dem får då i stället teckna en ny försäkring på det nya personnumret och flytta över värdet. Den gamla försäkringen avslutas. Inte heller här uppfattade utredningen det som att det skulle bli frågan om en helt ny försäkring med nya villkor eller liknande.

